

ÁFORM UM LAGASETNINGU

– sbr. samþykkt ríkisstjórnar frá 10. mars 2017, 1.-4. gr.

Málsheiti og nr.	Frumvarp til laga um breytingu á lögum um háskóla nr. 63/2006 / HVIN23060105
Ráðuneyti /verkefnisstjóri	Háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneyti
Innleiðing EES-gerðar?	☐ Já ☒ Nei
Dags.	29. júní 2023

A. Úrlausnarefni

1. Forsaga máls og tilefni

Viðmið um æðri menntun og prófgráður eru ein af afurðum Bologna samstarfsins (e. Bologna Process) sem myndar evrópska háskólasvæðið (EHEA), en í því eru 49 lönd Evrópu ásamt framkvæmdastjórn Evrópusambandsins. Með þátttöku í Bologna ferlinu felst skuldbinding aðildarlandanna til að fara að sameiginlegum evrópskum stöðlum og gæðaviðmiðum fyrir háskóla. Ísland hefur verið þátttakandi í Bologna samstarfinu frá upphafi.

Svo tryggt verði að íslenskar háskólagráður séu í samræmi við ofangreind viðmið og uppfylli þau skilyrði sem sett eru til gagnkvæmra viðurkenninga námsgráða og náms á evrópska háskólasvæðinu og til að auka sveigjanleika og fjölbreytni í námsframboði á háskólastigi er ráðgert að gera breytingar á lögum um háskóla, nr. 63/2006.

Lagt er til að skilgreind námslok skv. lögnum verði nú að lágmarki 60 ECTS einingar í stað 30 ECTS eininga. Stuttar 30 ECTS námsleiðir (diplómur og viðbótardiplómur) hafa víða verið þróaðar í íslenskum háskólum, sér í lagi innan félagsvísinda, til að mæta sí- og endurmenntunarþörf aðila á vinnumarkaði og auðvelda aðgengi að námi á meistarastigi. Þær rúmast þó ekki innan samevrópska hæfnirammans og fást því oft ekki viðurkenndar til náms og starfa utan Íslands.

Jafnframt breytingum á skilgreindum námslokum er stefnt að því að mögulegt verði að nýta örnám (e. Micro-credentials) sem leið til að koma til móts við þörf á styttra námsframboði á háskólastigi. Slíkt nám getur stutt og eflt starfstengt nám, nýst nemendum sem vilja bæta við sig þekkingu á nýju fagsviði, og sem leið til að auka sveigjanleika og fjölbreytni í námsframboði á háskólastigi.

Þróun örnáms er flaggskip Evrópusambandsins í sí- og endurmenntun á háskólastigi og er unnið að hnökralausu viðurkenningarferli örnáms á alþjóðavettvangi með breytingum á hæfnirömmum háskólastigsins í aðildarríkjum ESB og EHEA. Nauðsynlegt er að þróun íslenska rammans haldi í við þróun þess samevrópska. Örnám er í grunninn sveigjanlegt tæki til að þróa nám svo hægt sé að aðlagja það fjölbreyttum hópi nemenda og náms. Því er aldrei um að ræða lágmarkseiningafjölda sem skilgreindur getur verið sem örnám.

Til að núverandi framboð íslenskra háskóla á 30 ECTS diplómanámi fái auðveldlega viðurkenningu milli landa á evrópska háskólasvæðinu er mikilvægt að námið sé skilgreint og gæðavottað samkvæmt evrópskum stöðlum. Sem stendur reynist erfitt fyrir nemendur að fá námið metið til náms eða starfa annars staðar í Evrópu, enda fellur það utan samevrópska hæfnirammans. Ekki er því þörf á að lengja diplómanám sem hefur reynst vel, heldur einungis að koma því í alþjóðlega viðurkennt form, nemendum

til mikilla hagsbóta. Forsenda örnáms er að það sé vel tengt gæðaramma háskólanna og verður að tryggja að skírteinisviðauki fylgi.

Evrópski hæfniramminn gerir skýran greinarmun á milli háskólaþrepa og þeirrar hæfni sem krafist er til að ljúka námi á tilskyldu þrepi. Stefnt er að því að skýrt verði í lögum að óheimilt sé að meta ECTS-einingar sem þreyttar hafa verið á tilteknu háskólaþrepi yfir á hærri háskólaþrep séu þær hluti af kjarnahæfni námsins. Eðlileg framvinda í þekkingu, leikni og hæfni stigmagnast eftir því sem á nám líður, og eiga hæfniviðmið námsins að markast af því. Því er óeðlilegt að nemendur geti fengið metið nám milli þeirra þriggja þrepa sem kerfið byggir á, bakkalár-, meistara- og doktorsstig og er fyrir það tekið í uppfærðum viðmiðum um æðri menntun og prófgráður. Eftir sem áður er nemendum heimilt að taka valfög sem ekki mynda kjarna námsgráðunnar á öðru námsstigi svo sem gert er ráð fyrir í evrópska hæfnirammanum sem styður við þverfaglegt nám.

2. Hvert er úrlausnarefnið?

Úrlausnarefnið er að samræma lög um háskóla þeim viðmiðum og þeim hæfniramma sem Ísland hefur skuldbundið sig til að virða. Samræmingin felst í því að hækka lágmark ECTS eininga til diplómaprófs úr 30 einingum í 60 einingar í samræmi við alþjóðleg viðmið um æðri menntun og prófgráður og í öðru lagi í því að auka möguleika háskóla til að viðurkenna og meta örnám og styttri námsleiðir til ECTS eininga, sem hluta af bakkalár-, meistara- eða doktorsnámi.

3. Að hvaða marki duga gildandi lög og reglur ekki til?

Gildandi lög hafa heimilað námslok úr 30 ECTS eininga námi á grunn- og meistarastigi sem rúmast ekki innan samevrópska hæfnirammans og erfitt er að fá viðurkennt til náms og starfa á alþjóðavettvangi. Þá er ekki heldur í gildandi lögum um háskóla að finna sérstaka heimild til að meta örnám eða styttri námsleiðir til ECTS eininga. Enn fremur er í gildandi lögum ekki skýrlega kveðið á um að óheimilt sé að meta ECTS einingar sem þreyttar hafa verið á einu háskólaþrepi yfir á hærri háskólaþrep. Verða því lagðar til breytingar á gildandi lögum.

B. Markmið

1. Stefna hins opinbera á viðkomandi málefnasviði/málaflokki

Ísland er aðili að Bologna samstarfinu og í því felst skuldbinding aðildarlandanna til að fara að sameiginlegum evrópskum stöðlum og gæðaviðmiðum fyrir háskóla. Þá kemur fram í fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar að sérstök áherslumál á sviði háskóla séu að viðhalda samkeppnishæfni og auka gæði náms, svo að háskólar hérlendis standi jafnfætis við háskóla í þeim löndum sem við berum okkur saman við. Jafnframt er stefnt að því að auka aðgengi að háskólanámi og lögð áhersla á fjölbreytt námsframboð.

2. Markmið sem að er stefnt með lagasetningu í ljósi úrlausnarefnis og stefnu stjórnvalda

Með því að auka lágmarkseiningafjölda til diplómaprófs og heimila háskólum að meta örnám eða styttri námsleiðir til ECTS eininga, er verið að tryggja að Ísland uppfylli þau skilyrði sem sett eru í Bologna samstarfinu til gagnkvæmra viðurkenninga námsgráða og náms á evrópska háskólasvæðinu.

C. Leiðir

1. Ekkert aðhafst - hvaða afleiðingar hefði það?

Með því að aðhafast ekki væri Ísland ekki að uppfylla skuldbindingar sínar í Bologna samstarfinu og nemendum væri boðið nám sem ekki fæst auðveldlega viðurkennt til náms og starfa á alþjóðlegum vettvangi.

2. Önnur úrræði en lagasetning sem metin hafa verið

Önnur úrræði en lagabreyting eru ekki tæk.

3. Mögulegar leiðir við lagasetningu

Þar sem lágmarks einingafjöldi er bundinn í lög er hér farin sú að leið að leggja fram frumvarp til breytinga á lögum um háskóla.

D. Hvaða leið er áformuð og hvers vegna?
1. Stutt lýsing á þeirri leið sem áformuð er og rökstuðningur fyrir henni Breyta lögum um háskóla með því að heimila háskólum að meta örnám eða styttri námsleiðir til ECTS eininga og hækka viðmiðin um lágmarks einingafjölda til diplómaprófs úr 30 ECTS einingum í 60 einingar, til að uppfylla skuldbindingar Íslands í Bologna samstarfinu. Samfara verða gerðar breytingar á viðmiðum um æðri menntun og prófgráður sem þegar hafa verið kynntar í Samráðsgátt stjórnvalda. 2. Helstu fyrirhuguðu breytingar á gildandi lögum og reglum, hvort heldur bætt er við eða fellt brott Áformað er að breyta a. lið 2. mgr. 7. gr. laganna um háskóla með því að hækka lágmarks einingafjölda til diplómaprófs úr 30 í 60 ECTS einingar og setja inn heimild í 3. mgr. 7. gr. laganna sem heimilar háskólum að meta örnám eða styttri námsleiðir til ECTS eininga.
E. Samræmi við stjórnarskrá og þjóðarétt – aðrar grundvallarspurningar
1. Koma áformin inn á svið stjórnarskrár og þjóðréttarskuldbindinga? Ekki að öðru leyti en því að áformin eru hluti af skuldbindingum Íslands í Bologna samstarfinu. 2. Varða áformin ákvæði EES-samningsins um ríkisaðstoð, tæknilegar reglur um vöru og fjarþjónustu eða frelsi til að veita þjónustu? Nei 3. Er önnur grundvallarlöggjöf sem taka þarf tillit til? Nei
F. Samráð
1. Hverjir eru helstu hagsmunaaðilar? Íslenskir háskólar, námsmannahreyfingar og fagfélög háskólamenntaðra, framhaldsskólanemar, náms og starfsráðgjafar og félög atvinnurekenda. 2. Er skörun við stjórnarmálefni annarra ráðuneyta? Nei 3. Samráð sem þegar hefur farið fram 4. Fyrirhugað samráð Áform og frumvarpsdrög verða birt í samráðsgátt stjórnvalda.
G. Mat á áhrifum þeirrar leiðar sem áformuð er
1. Niðurstaða frummats á áhrifum, sbr. fylgiskjal
H. Næstu skref, innleiðing
1. Hefur verið gerð verkefnisáætlun fyrir frumvarpssmíðina? Nei. 2. Hvernig verður staðið að innleiðingu löggjafar? Hvað má gera ráð fyrir að þeir sem verða fyrir áhrifum, opinberar stofnanir/hagsmunaaðilar/almenníngur, þurfi langan tíma til undirbúnings/aðlögunar? Við gildistöku lagabreytingarinnar þarf að taka mið af því að hún gildi fyrir nemendur sem hefja nám eftir að hún hefur tekið gildi en nemendum sem þegar eru í námi sé gefinn kostur á að ljúka því á grundvelli eldra fyrirkomulags. 3. Hvaða forsendur þurfa að vera fyrir hendi til að lagasetning beri árangur? Á ekki við 4. Mælikvarðar á árangur og útkomu Með frumvarpinu er verið að uppfylla skuldbindingar Íslands í Bologna samstarfinu. 5. Hefur verið hugað að því að afla gagna til að meta árangur þegar þar að kemur? Á ekki við
I. Annað
Nei

J. Fylgiskjöl
1. Mat á áhrifum lagasetningar – Frummat, sbr. eyðublað 2. Önnur fylgiskjöl eftir atvikum